

cum dicitur, *quo nihil majus valet cogitari*; procul A dubio quod auditur ¹²¹⁵, cogitari et intelligi potest, etiamsi res illa cogitari non valeat aut intelligi, qua majus ¹²¹⁶ cogitari nequit. Nam etsi quisquam est tam insipiens, ut dicat non esse aliquid ¹²¹⁷ quo majus non possit cogitari, non tamen ita erit impudens ¹²¹⁸, ut dicat se non posse intelligere aut cogitare quid dicat ¹²¹⁹: **40** aut si quis talis invenitur, non modo sermo ejus est respuendus, sed et ipse conspuendus. Quisquis igitur negat aliquid esse, quo majus nequeat cogitari; utique intelligit et cogitat negationem, quam facit: quam negationem ¹²²⁰ intelligere aut cogitare non potest sine partibus ejus: pars autem ejus est, *quo majus cogitari non potest*. Quicumque igitur hoc negat; intelligit et cogitat, quo majus cogitari nequit. Palam autem est quia simili- B liter potest cogitari et intelligi, quod non potest non esse ¹²²¹; majus vero cogitat qui hoc cogitat, quam qui cogitat quod possit non esse ¹²²². Cum ergo cogitatur, quo majus non possit cogitari ¹²²³, si cogitatur quod possit non esse, non cogitatur quo non possit cogitari majus; sed nequit idem simul cogitari, et non cogitari. Quare qui ¹²²⁴ cogitat quo majus non possit cogitari, non cogitat quod possit, sed quod non possit non esse. Quapropter necesse est esse quod cogitat; quia quidquid non esse potest, non est quod cogitat.

CAPUT X.

Firmitas rationis prædictæ, et libelli clausula.

Puto quia monstravi me non infirma, sed satis necessaria argumentatione probasse in præfato libello, reipsa existere aliquid, quo majus cogitari ¹²²⁵ non possit; nec eam alicujus objectionis infirmari firmitate ¹²²⁶. Tantam enim vim hujus probationis ¹²²⁷ in se continet significatio; ut hoc ipsum quod dicitur, ex necessitate, eo ipso quod intelligitur vel cogitatur, et revera probetur existere, et idipsum esse quidquid de divina substantia oportet credere. Credimus namque de divina substantia, quidquid absolute ¹²²⁸ cogitari potest melius esse quam esse. Verbi gratia: melius est esse æternum, quam non æternum; bonum, quam non bonum; imo bonitatem ipsam, quam non bonitatem ipsam. Nihil autem hujusmodi non esse potest ¹²²⁹, quo majus aliquid cogitari non potest. Necesse igitur est, quo majus cogitari non potest, esse quidquid de divina essentia credi oportet. Gratias ago benignitati ¹²³⁰ tuæ ei in reprehensione, et in laude opusculi mei. Cum enim ea, quæ tibi digna susceptione videntur, tanta laude extulisti, satis apparet, quia quæ tibi infirma visa sunt, benevolentia, non malevolentia ¹²³¹, reprehendisti ¹²³².

VARIE LECTIONES.

¹²¹⁵ Quod auditur *ms. Corb.* quod non auditur ¹²¹⁶ Intelligi, quo majus *ms. Thu. Vict. Corb.* intelligi qua majus ¹²¹⁷ Non esse aliquid *ms. Thu. Vict. Corb.* non esse aliquid ¹²¹⁸ Impudens *ms. Gem. Thu. Vict. 3.* impudens *ms. Vict. 13.* insipiens. ¹²¹⁹ Intelligere quid dicat *ms. Intelligere* aut cogitare quid dicat ¹²²⁰ Quoniam negationem *ms.* quam negationem ¹²²¹ Quod non potest non esse *ms. Vict.* quod potest non esse ¹²²² Majus vero cogitat qui hoc cogitat quam qui cogitat quod possit non esse *ms. Vict. 13.* hæc omit. ¹²²³ Cogitari, cogitatur quod possit cogitari majus *ms. cogitari,* si cogitatur quod possit non esse, non cogitatur quo non possit cogitari majus *ms. Thuan.* cogitari, sed cogitatur etc. ut in aliis *ms.* ¹²²⁴ Quare qui *ms. Corb.* quapropter qui ¹²²⁵ Quo majus cogitari *ms. Corb.* quo majus aliquid cogitari ¹²²⁶ infirmari firmitate *ms. Vict. 3.* infirmari infirmitate ¹²²⁷ Hujus probationis *ms. Vict. 3. Cister.* hujus probationis ¹²²⁸ Absolute *ms. Corb.* a te ¹²²⁹ Non esse potest *ms. Cister.* non esse non potest ¹²³⁰ Benignitati *ms. Vict. 13.* bonitati ¹²³¹ Reprehendisti *ms. Vict. 13.* reprehendisti ¹²³² *ms. Gem. et C. 54. et S. Mich.* Explicit responsio Anselmi ad Gaunilonem. Majoris-Monasterii monachum

SANCTI ANSELMI

LIBER

DE FIDE TRINITATIS ET DE INCARNATIONE VERBI

Contra blasphemias Ruzelini sive Roscelini ¹²³³.

41 PRÆFATIO.

Quamvis post apostolos, sancti Patres et doctores nostri multi tot et tanta de fidei nostræ ratione dicant ¹²³⁴ ad confutandam ¹²³⁵ insipientiam et frangendam duritiam infidelium, et ad pascendum eos qui, jam corde fide mundato, ejusdem fidei ratione (quam post ejus certitudinem debemus esurire) de-

C lectantur, ut nec nostris nec futuris temporibus ullum illis parem in veritatis contemplatione speremus; nullum tamen reprehendendum arbitror, si fide stabilitus, in rationis ejus indagine se voluerit exercere. Nam et illi, quia *breves dies sunt* (*Job xiv, 58*), non omnia quæ possent, si ¹²³⁶ diutius vixissent, dicere potuerunt: et veritatis ratio tam ampla, tam-

VARIE LECTIONES.

¹²³³ *Collatus est liber de fide cum ms. Gemmaticensi, Corbetensi 507, Cisteriensi, S. Michaelis de Monte, et duobus Victorinis EE 13, et RR 5 duobus Thuanis 30 et 546. — Ms. Corb.* Incipit Epistola Anselmi, de Incarnatione Verbi, vel fide christiana ad Urbanum papam *ms. Thu. 90.* Incipit Epistola Anselmi de Incarnatione Verbi ad Urbanum Papam, contra blasphemias Ruzelini Compendiensi ¹²³⁴ Ratione dicant *ms. Corb.* ratione dicant ¹²³⁵ Confutandam *ms. Corb.* confundendam ¹²³⁶ Possent, si *ms. Corb.* possent dici. si